

Revisionsutskottet

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2016

INLEDNING

Remiss

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2016 (B 1/2017 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande revisor Klaus Krokfors, Statens revisionsverk
- överinspektör Heini Huotarinen, justitieministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Tillsynen över partifinansieringen

Den rätt att verkställa granskningar som avses i partilagen omfattar partierna, i 9 § i partilagen nämnda föreningar som avses i understödsbeslut och partinära sammanslutningar. Revisionsverket har cirka 145 tillsynsobjekt inom partifinansieringen. Den nu aktuella granskningen av partifinansieringen gäller samtliga åtta riksdagspartier och deras distriktsorganisationer i Södra Savolax, Norra Österbotten, Norra Savolax, Satakunta, Kajanaland och Lappland, en distriktsorganisation i sydöstra Finland och partiernas samtliga sex registrerade kvinnoorganisationer. Totalt gjordes 48 granskningar. Efter den granskning som nu genomförts har samtliga riksdagspartier och de partinära sammanslutningar som de uppgett samt deras distrikts- och kvinnoorganisationer granskats åtminstone en gång under perioden 2012—2016.

Revisionsverket koncentrerade sig särskilt på hur de maximala beloppen av emottagna bidrag hade iakttagits och uppmärksammade de innehållsliga begränsningarna. Samtidigt jämfördes uppgifterna i bidragsgivarnas bokslut och verksamhetsberättelser med mottagarnas aktuella redovisningar. Granskningen gällde perioden 2011—2015. Eftersom revisionsverket också blev övervakare av statsunderstödet till partierna, alltså partistödet, vid ingången av 2016, utreddes vid granskningen också förfarandena för användning av partistöd. Justitieministeriet var tidigare den som primärt utövade tillsyn över partistödet. Efter en lagändring fattas beslut om återkrav nu av revisionsverket, när det tidigare beslutet fattades vid statsrådets allmänna sammanträde.

Betänkande ReUB 2/2017 rd

Utifrån granskningarna uppger revisionsverket att de aktuella redovisningarna av partifinansieringen efter kompletteringar till väsentliga delar är riktiga och ger riktiga uppgifter om de bidrag som de övervakade sammanslutningarna har fått. Vid granskningen framkom det också sådana i partilagen avsedda transaktioner, speciellt från partinära sammanslutningar som inte hade redovisats i systemet. Enligt revisionsverket berodde en del av de försummade redovisningarna på oaktsamhet och på att ansvarspersoner har bytts ut.

Till registret för redovisning av partifinansieringen meddelades under 2016 bidragstransaktioner till ett belopp av över 2,3 miljoner euro. År 2015 uppgick beloppet till 3,6 miljoner euro, år 2014 till 3,2 miljoner euro, år 2013 till 2,8 miljoner euro, år 2012 till 3,2 miljoner euro och år 2011 till 2,7 miljoner euro. Det har också gjorts redovisningar retroaktivt för tidigare år, och enligt revisionsverket följer en del av kompletteringarna av de granskningar av partifinansieringen som utförts de fem senaste åren.

Revisionsutskottet har varje år sedan 2012 lämnat ett betänkande om tillsynen över partifinansieringen, och under samma period har revisionsverket gått igenom alla de sammanslutningar som omfattas av tillsynen en gång utifrån enhetliga kriterier. Det är också klart att samma frågor delvis har upprepats i revisionsutskottets betänkanden (ReUB 3/2012 rd, ReUB 6/2014 rd, ReUB 4/2015 rd och ReUB 1/2016 rd) och i revisionsverkets berättelser under dessa år.

De övervakade sammanslutningarnas bokföring har enligt revisionsverket som regel skötts adekvat på så sätt att det har varit möjligt att verkställa tillsynen över bestämmelserna i partilagen utifrån den. Revisionsverket har lyft fram en bättre dokumentation om lån och avtal, vikten av bokföringens aktualitet och hanteringen av medlemsavgifter och kassamedel. Specifikationen av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen bör kunna härledas från bokföringen och andra utredningar och kunna avstämmas mot dem. Det har också funnits brister i valet av revisorer och i revisionsberättelserna.

Också i den nu aktuella berättelsen tar revisionsverket upp frågan om vilka betalningar som ska klassificeras som bidrag enligt partilagen och olika tolkningsfrågor när det gäller exempelvis frivilligarbete och sedvanlig utvärdering av organisationsverksamhet. Tillsynsobjekten har också uppmanats att följa upp de erhållna bidragen kumulativt så att redovisnings- och maximigränsen iakttas (kandidatavgifter/riksdagsledamotsavgifter).

Revisionsutskottet framhöll redan 2012 (ReUB 3/2012 rd) att avgiften för arvoden för kommunala förtroendeuppdrag på goda grunder kan betraktas som prestationer enligt partilagen som är prissatta enligt verkligt värde och hänför sig till partiets sedvanliga organisationsverksamhet, förutsatt att de inte används till medelsinsamling för valkampanjer. Revisionsverket har beaktat utskottets ståndpunkt i sin tillämpning och tolkning av lagen.

Utskottet sade i sitt betänkande i följande att de kandidatavgifter som tas ut för partiernas samtliga kandidater och som av hävd används för att finansiera gemensamt valarbete måste betraktas som en naturlig del av finansieringen av valarbetet och inte som utomstående bidrag som omfattas av redovisningsskyldigheten. Villkoret är då att kandidaterna själva redovisar avgifterna i sina egna redovisningar av valfinansieringen. Utskottet menade också att de ledamotsavgifter som riksdagsledamöterna betalar ska behandlas på samma sätt som de förtroendevaldas avgifter så som

Betänkande ReUB 2/2017 rd

sagts ovan. Utskottet föreslår att revisionsverket tillsammans med justitieministeriet utreder om dessa förslag av utskottet ryms inom ramen för tolkningen av lagen eller om de kräver lagändringar.

Utskottet framhåller också att de brister och utvecklingsbehov som revisionsverket påtalat vid tillsynen är viktiga observationer men inte utgör något problem med tanke på ett fungerande system. Utskottet fäster fortsatt uppmärksamhet vid bestämmelserna om valfinansiering och partifinansiering och om redovisningsskyldighet, som bör vara tydliga och genomförbara i det dagliga valarbetet och partiarbetet och dessutom genuint bidra till lagstiftningens mål att möjliggöra bedömning av bindningar i partiernas grundläggande verksamhet och i finansieringen av valkampanjer.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 1/2017 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 28.3.2017

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Olavi Ala-Nissilä cent
medlem Maarit Feldt-Ranta sd
medlem Arja Juvonen saf
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Mika Raatikainen saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Tapani Tölli cent.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm
utskottsråd Heidi Silvennoinen.